

“L'Islam és una cultura diferent”

El cardenal Walter Kasper, representant ecumènic de l'Església Catòlica, comenta les relacions del Vaticà amb els musulmans i la polseguera que han alçat les darreres declaracions del papa.

Cardenal, esteu sorprès de les fortes reaccions dels musulmans d'arreu del món arran del discurs del papa a Regensburg?

—Com que la fe cristiana constitueix un acte personal voluntari, el papa té tot el dret de fer discursos sobre les preocupacions de la il·lustració: el concepte de drets humans universals, la llibertat religiosa i la distinció entre política i religió. Al capdavant, l'Església Catòlica és una església mundial i constitueix un actor internacional, més del que mai no ho havia estat abans.

—La qual cosa vol dir que els conflictes amb altres religions són aparentment inevitables.

—El conflicte amb l'Islam ha existit al llarg de tota la història d'Europa, això és el que volia destacar el papa. Les relacions amb l'Islam sembla que ara entren en una nova fase. N'hi ha que l'anomenen “xoc de civilitzacions”. Caldria gestionar amb molt de compte aquest concepte, però, per tal d'evitar que es convertesca en una profecia d'autocompliment. L'alternativa al conflicte és el diàleg. Aquesta és la via que trien les esglésies, i el papa hi està a favor. Volem que hi haja diferències d'opinió pacífiques, basades, evidentment, en la reciprocitat. No ens n'hauríem de fer il·lusions, però, ja que aquesta via implica moltes dificultats.

—Com és que li costa tant de dialogar amb l'Islam, a l'Església Catòlica?

—L'Islam, en realitat, no existeix com a entitat. L'Alcorà és un text molt ambigu i l'Islam no té una entitat monolítica. La distinció entre l'Islam radical i els musulmans moderats és important, de la mateixa manera que ho són les diferències entre els sunnites i els xiïtes, i entre l'Islam militant i l'Islam místic. L'Islam del món àrab coexisteix amb l'Islam indonesi, pakistanès i turc. La solidaritat entre ells és limitada, fins i tot al si del món àrab. Els musulmans que viuen a Alemanya no han estat capaços de crear una organització que represente tots els musulmans. Una organització així ens protegiria contra les fantasies irracionals provocades pel temor, unes fantasies que dimonitzen l'Islam. Però és molt difícil, en les circumstàncies actuals, trobar interlocutors representatius amb què parlar.

—Creieu que és possible un diàleg des de la igualtat?

—No podem ser *naïfs* a l'hora d'encetar aquest diàleg. L'Islam mereix respecte, sense dubte. Té algunes coses en comú amb els cristians, com ara la creença en Abraham com a progenitor comú, i la creença en un únic Déu. Però l'Islam va evolucionar sempre en oposició al cristianisme ortodox, des del començament, i es consideren superiors. Fins ara, només ha estat tolerant allà on

es troba en minoria. Allà on és la religió majoritària, l'Islam no reconeix la llibertat religiosa, o almenys no la reconeix de la mateixa manera que nosaltres l'entendem. L'Islam és una cultura diferent. No vol dir que siga inferior, però és una cultura que encara ha de connectar amb els aspectes positius de la cultura moderna occidental: la llibertat religiosa, els drets humans i la igualtat de drets per a les dones. Com a conseqüència d'aquests defectes, els musulmans senten una frustració tan gran que sovint esdevé odi i violència contra Occident, que menyspreen perquè, segons ells, és ateu i decadent. Els atacs suïcides són accions d'uns perdedors que no tenen res a perdre. En aquest cas, l'Islam els serveix de màscara, una manera d'amagar la desesperació i el nihilisme, i no una veritable religió.

—Cap a quina direcció penseu que camina l'Islam?

—Hi ha una pregunta que encara no hem estat capaços de contestar: serà capaç l'Islam europeu de combinar la creença en aquesta religió amb la democràcia, en el futur? No hauríem de confondre els desitjos amb la realitat. Com hauria de comportar-se Europa? Europa es veu com a societat de mentalitat liberal. No té cap desig de ser, i no pot ser, un “club cristià”. Però l'experiment europeu del multiculturalisme, o de la coexistència de diferents cultures en un mateix territori, ha fallat a tot el conti-

nent. La integració requereix unes mínimes bases de valors compartits, és a dir, una cultura de tolerància i de respecte mutus. Aquesta és l'essència de la cultura europea. Per això la integració no és possible sense excloure'n aquells que no reconeixen aquesta cultura. Els que no estan preparats per demostrar tolerància no poden esperar o demanar tolerància per a ells mateixos.

—Quina mena d'Europa vol l'Església?

—Una Europa que reforça els seus valors no és atractiva als ulls dels musulmans. Europa s'ha de comportar com a interlocutor fort, tant intel·lectualment com espiritualment, i ha d'estar convençuda dels seus avantatges. És de l'única manera que ens farem respectar. Només una Europa conscient dels seus valors pot ser un membre econòmicament fort i moralment i intel·lectualment respectat de la comunitat internacional. Així és com pot estendre l'hospitalitat envers els altres. És una desgràcia cultural que estiguem obligats a marcar determinades àrees d'exclusió per als estrangers.

—Remarcar determinats períodes del cristianisme i de l'Islam, creieu que realment afavoreix el diàleg?

—El cristianisme va portar una cosa nova i revolucionària: la llibertat i la dignitat incondicional per a cada individu, independentment de la seua religió, cultura o nacionalitat. Però Orient i Occident van seguir camins diferents d'ença de les croades. A Orient deien que "millor els turbants dels turcs que les mitres dels romans". El trencament dels lligams amb Orient va provocar un empobriment intel·lectual, que va menar a una crisi al si de l'Església a final de l'Edat Mitjana. Aquest va ser un dels motius de la Reforma del segle XVI. Amb aquest concepte de "llibertat individual del cristià", la Reforma va introduir una força intel·lectual i cultural a la cultura europea. Però això també va comportar la fractura de l'Occident cristià...

—...i moltes guerres de religió.

—Aquestes guerres religioses van demostrar que la fe cristiana ja no era la força unificadora d'Europa. Calia trobar una nova base comuna, i la vam trobar en la raó, que és un valor que tota la humanitat comparteix. Aquesta fou una de les arrels de la il·lustració i del concepte de drets humans universals que va

aparèixer amb ella. Els progressos socials i científics de l'edat moderna són indiscutibles. Però després de la Revolució Francesa, la modernitat es va emancipar cada vegada més de les arrels cristianes, amb la qual cosa va perdre les arrels. Aquest enfocament va tenir poca vida. El *Sonderweg* ("camí especial", una teoria que sosté que Alemanya ha seguit el seu propi curs al llarg de la història, i que això va portar inevitablement a les condicions que van provocar l'auge de l'Alemanya nazi) no va durar gaire. El final de la Primera Guerra Mundial també va significar el final de la cultura burgesa. Una mena de buidor intrínseca que es va produir al llarg dels segles XIX i XX va afavorir que nasqueren dues ideologies que van arrossegar Europa i el món cap a l'abisme, i els van precipitar a la catàstrofe.

—I ara l'Església té una solució a aquest buit intel·lectual?

—La qüestió fonamental, pel que fa al futur d'Europa, serà de quina manera ens ho farem per transmetre els ideals que van fer gran Europa —especialment les arrels cristianes— en el món d'avui, que ha canviat tant. Ningú no vol tornar a l'edat mitjana.

—Aquesta és la conclusió que traieu de la Inquisició i dels intents d'escampar la fe per mitjà de la força?

—La distinció entre Església i estat és un aspecte fonamental del cristianisme d'avui. Aquesta distinció és una innovació, comparada amb l'Islam i amb el judaisme, i és un avantatge que ha ajudat a modelar Europa. Aquesta separació té l'origen en la paraula de Jesucrist, el qual va dir: "Doneu a Cèsar el que és de Cèsar, i doneu a Déu el que és de Déu."

Peter Wensierski

©Der Spiegel — EL TEMPS

Traducció: Maite Insa